

KEHITYSPOLIITTISEN TOIMIKUNNAN TÄYSISTUNTO TO 10.9.2015

Paikka: Pikkuparlamentti, suuren valiokunnan kokoushuone

Osallistajat

Jäsenet: Pj. Jouko Jääskeläinen (kd), varapj. Gunvor Kronman (Rkp, poistui 10.30), Teppo Eskelinen (Vas), Tomi Järvinen (KUA vara), Rilli Lapplainen (Kehys ry.), Aleksi Kuusisto (SAK), Helena Laukko (Sdp), Heikki Luoto (Ps), Elina Oinas (HY vara), Timo Lappalainen (Kepa, saapui 9.15), Timo Palander (SY), Janne Ronkainen (SASK), Kalle Sysikaski (Rauhanliitto), Jani Toivola (Vihr, poistui 10.00), Satu Vasamo-Koskinen (EK)

Asiantuntijajäsenet: Tuuli Juurikkala (VM), Anna Santala (MMM), Juhani Toivonen (UM), Leena Pentikäinen (TEM), Pertti Anttinen (UM), Sari Lehtiranta (UM), Eija Rotinen (UM)

Muut: Jaakko Kangasniemi (Finnfund), Tapio Wallenius (Finnfund), Pekka Puustinen (UM), Laura Torvinen (UM), Jyrki Nissilä (UM), Marja Korhonen (UM)

Sihteeristö: Marikki Stocchetti, Katja Kandolin

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.00.

2. Edellisten kokousten pöytäkirjojen hyväksyminen

Täysistunnon 12.5.2015 pöytäkirja hyväksyttiin.

3. Yksityissektorin rooli ja rahoitus Suomen kehityspoliitikassa

Hallitusohjelma määrittelee kehitysmaiden oman yritystoiminnan tukemisen ja veropohjien vahvistamisen Suomen kehityspoliitikan keskeiseksi tavoitteeksi. Yritystoimintatavoitetta rahoitetaan siirtämällä yli 100 miljoonan euron osuus lahja-avusta laina- ja pääomasijoitusmuotoiseksi. Näitä rahoitusmuotoja on tarkoitus hyödyntää vastuullisten yritysten kautta kehittyvissä maissa. Suomen Teollisella yhteistyönrahastolla (Finnfund) on merkittävä rooli laina- ja pääomasijoituksen kanavoinnista. Hankkeissa on määrä yhdistää sekä kehityspoliitikan että yritysten intressejä. Alustuksen tarkoituksena on valottaa Finnfundin toimintasuunnitelmia uudessa tilanteessa sekä pohjustaa mahdollista KPT:n linjausta yksityisen sektorin tukeen liittyen.

Finnfundin toimitusjohtaja Jaakko Kangasniemi alusti aiheesta "Finnfund ja vastuullisen yritystoiminnan rahoittaminen osana Suomen kehitysyhteistyötä". Finnfund on valtion omistama kehitysrahoittaja (UM 93 %, Finnvera 6,9 %, EK 0,1 %), jonka omistajaohjaus on ulkoasiainministeriössä. FF antaa lainaa ja osakepääomaa yritysten hankkeisiin. FF:n tehtävänä edistää taloudellista ja sosiaalista kehitystä kehitysmaissa. Rahoitus ei ole lahja-apua, vaan on markkinaehtoista ja täydentää kaupallista rahoitusta. Rahoitus ei myöskään ole vientitoimituksiin sidottua. Kolme neljäsosaa sijoituksista on köyhissä maissa, sijoituspäätöksiä oli 115 milj. euroa vuonna 2014. Kohta jo puolet sijoituksista on Afrikassa. Finnfundin rahoituksesta lasketaan ODAan kuuluviksi osakepääomasijoitukset, rahastosijoitukset ja lainat joiden laskennallinen lahja-aste on vähintään 25 %. ODAksi luokiteltua rahoitusta on syntynyt v. 2007-2014 187,2 milj. euroa.

Finnfundin ympäristö- ja yhteiskuntavastuupoliittikkaan kuuluvat useat eri standardit, jotka ovat edellytyksenä rahoitukselle, vaikka toimintamaan laki ei niitä vaatisi. Omistajaohjaaja tuntee välineet ja tietää FF:n toimintatavat. Kangasniemi painotti, että Finnfundilla on kehitysmisio sekä taloudellinen intressi hoitaa työnsä hyvin. Jatkossa pyritään lisäämään yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa yritysmaailman toimintalogiikan puitteissa, li-

säarvoa tuottaen. Esimerkkeinä tällaisesta toiminnasta voisivat olla mm. toisiaan tukevat hankkeet tai osallisuus hankesyklin aikaisiin arvioihin. Yhteistyöstä voidaan löytää synergiaa osaamisen ja verkostojen suhteen.

Monitoroinnista Kangasniemi kertoi, että hankkeittain tarkastellaan selkeitä, mitattavia kehitysvaikutuksia: esimerkiksi työllistäminen sekä epäsuorat työ- ja toimeentulovaikutukset (1/3 naisia), tuotettu sähkö, lainat mikro-yrityksille, pienille ja keskisuurille yrityksille. Seuranta on sisäänrakennettua ja tavoitteena on, että rahoitus on itsekannattavaa eli käytetään kehitysyhteistyörahaa, joka ei kulu. On myös huomattava, että kehitysvaikutukset eivät ole sama kuin taloudellinen kannattavuus.

Mitä Finnfund tekee jos pääomaa lisätään? Uusiutuvaa energiaa, kestävä metsätaloutta, ruokaturvaa. Otetaan lisää riskiä, jota muut eivät ota ja lisätään yhteistyötä kansainvälistyvien suomalaisyritysten kanssa, etenkin Afrikassa. Vastakkainasettelua järjestöjen kanssa ei Kangasniemen mukaan ole, koska kansalaisjärjestöjen tuki ja Finnfindin pääomitus eivät ole toisiltaan pois, vaan valinta on joko Finnfundin pääomakorotus tai jokin muu finanssijoitus. Ilman Finnfundia kehitysmailta jää saamatta investointeja ja investoinnit ovat "huonompia". Kangasniemi huomautti, että ei tarvitse olla järjestö palvelukseksi kehitysmailta. Järjestöillä ja Finnfundilla on yhteiset tavoitteet, mutta eri keinot niiden saavuttamiseksi. On totta, etteivät yritykset rahoita kaikista köyhimpiä väestönosia, mutta toisaalta yritysten tuoma taloudellinen kehitys vaikuttaa kehitysmailta talouteen ja lisäävät kohdemaiden kykyä ja voimavaroja tehdä itse. Finnfundissa arvostetaan järjestöjen työtä, mutta ollaan huolissaan vastakkainasettelusta, joka on turhaa ja haitallista sekä kehitysmaille että järjestöille.

Kommenttipuheenvuoro UM/KEO kehitysrahoituslaitosyksikkö Laura Torvinen: Hallitusohjelman tavoitteena on kehitysmailta oman yritystoiminnan tukeminen. On huomattava, että kyseessä ei ole vain Suomen hallituksen tekemä linjaus, vaan esimerkiksi myös Addis Abeban kehitysrahoituskokouksessa korostui yksityissektorin rooli. Post2015-agendalla on niin ikään monia yksityissektorin tavoitteita mukana.

Finnfund on valtion enemmistöomisteinen yhtiö ja UM vastaa sen omistajaohjauksesta. UM asettaa Finnfundille kehityspoliittiset tavoitteet ja seuraa niitä sekä laatii vuosittaisen omistajaohjausmuistion. UM määrittelee selkeät seurantaindikaattorit, joilla arvioidaan miten Finnfund on työssään onnistunut. UM ei yksin aseta ehtoja FF toiminnalle, vaan VNK:ssa on omistajaohjausyksikkö ja FF:n työtä ohjaa myös sitä koskeva lainsäädäntö.

Finnfund on yksityissektorin yhteistyössä keskeisin väline ja sen toiminta on erittäin onnistunutta ja tuloksellista. Tämä on todettu ulkopuolisissa arvioinneissa, mm. VTT:n taholta. Finnfundin rooli on erityisen tärkeä työllisyyden parantamisessa kehitysmailta (yksityissektori luo 90 % työpaikoista kehitysmailta).

Yksityissektori on tärkeä ja kasvava osa kehitysyhteistyötä. Finnfund ei kuitenkaan ole ainoa toimija, vaan on myös muita instrumentteja, kuten korkotuki-instrumenttia korvaava uusi instrumentti. Vuoden 2015 alussa käynnistyi myös uusi BEAM-instrumentti, joka on UM:n ja TEM:n hallinnoima ja se tähtää kehitysmailta yritystoiminnan ja innovaatioiden tukemiseen. Finnfund on siis yksi osa isompaa yksityissektorin ja kehitysyhteistyön monimutkaista palapeliä. UM haluaisi mielellään KPT:lta linjauksen yksityissektorin roolista kehitysyhteistyössä.

Keskustelussa pyydettiin esimerkkejä onnistuneesta yhteistyöstä kansalaisjärjestöjen ja Finnfundin välillä ja mihin projekteihin kansalaisjärjestöt voisivat tulla mukaan Finnfundin projekteista. Lisäksi nousi esille miten Finnfund voi entistä tehokkaammin irtautua aggressiivisesta verosuunnittelusta ja veroparatiiseista, onko Finnfundilla verostrategia, jossa aktiivisia toimenpiteitä? Toisaalta esille nousivat myös se, että kun toimitaan valtion kehitysyhteistyövaroilla, pätevätkö samat laatukriteerit ja pelisäännöt kaikille (yrityksille ja järjestöille)? Lisäksi kysyttiin, onko Finnfund oikea toimija sellaisessa kehitysmailta, jossa infra on heikko?

Jaakko Kangasniemi kertoi, että paikallisia järjestöjä on mukana konsultin roolissa useissa hankkeissa, erityisesti ympäristöalalla. Veroparatiisien osalta Kangasniemi totesi, että Finnfund ei hae suojaa julkisuudelta tai veroilta ja että Finnfundin tavoitteena on, että veroja maksetaan köyhissä mailta, ei veroparatiiseihin. Tosiasia kuitenkin usein valitettavasti on se, että köyhissä mailta ei voi maksaa veroja (puuttuvan verohallinnon takia). Sen vuoksi

on pakko toimia esim. Mauritiuksen kautta. On myös yritetty perustaa rahastoja kehitysmaihin, mutta se on usein mahdotonta. Mahdollisuudet toimia köyhissä maissa on usein ainoastaan maiden kautta, jotka ovat erikoistuneita siihen, kuten Mauritius. Kysymykseen, onko Finnfund oikea instrumentti vaikeissa oloissa toimimiseen, Kangasniemi kertoi, että vaihtoehtona on poistuminen kokonaan köyhimmistä maista, mikä ei ole järkevää. Esim. Etelä-Sudanin metsähanke yritti toimia erittäin vaikeissa olosuhteissa. Toisaalta nopeasti kehittyvien kasvavien talouksien nykyiset teolliset ratkaisut voivat olla hyvin saastuttavia. Finnfund voi olla parantamassa myös niitä. Jos ei lähdetä vaikeisiin olosuhteisiin, niin ei voi olla ratkomassa ongelmia.

Korkotuki-instrumentin osalta tiedusteltiin millä perusteella se on taas otetaan käyttöön ja miten sitä seurataan sekä miten taataan BEAM:in kehitysvaikutukset. UM totesi korkotukiluottojen osalta, että Hautala-Paatero päättivät uuden sukupolven instrumentista, jolla vastataan uusiin Agenda2030 –tavoitteisiin. Tämänkaltaiselle instrumentille on voimakas kysyntä kehitysmaissa ja se tuo myös yksityistä rahaa julkisen sektorin hankkeiden rahoittamiseen kehitysmaissa. BEAM-hankkeiden osalta kehitysvaikutukset taataan ohjeistuksessa ja ohjausryhmät seuraavat ja UM varmistaa, että BEAM-hankkeet noudattavat kepolinjauksia ja ovat oda-kelpoisia.

Läpinäkyvyyden osalta huomautettiin, että ei auta vain se, että ei osallistuta väärinkäyttöön, vaan tarvitaan laajempaa ja aktiivista työtä veroparatiisien kitkemiseksi. Lisäksi pidettiin tärkeänä, että koska kyseessä on julkinen raha, että myös Finnfundin hankkeet evaluoidaan ulkopuolisen tahon toimesta. Todettiin, että ulko- ja valtiovarainministeriöt sekä verohallinto tekevät yhteistyötä veroparatiisikysymyksissä. Lisäksi Finnfundissa avoimuutta ja raportointia halutaan kehittää ja siihen panostetaan lisää samoin kuin riippumattomiin jälkikäteen tehtäviin evaluaatioihin. Ulkoministeriön toimesta todettiin myös että VNK antaa ohjeet omistajapolitiikasta. Tietyt virkamiehet on määritelty vastaamaan siitä ja UM tapaa kyseisiä virkamiehiä säännöllisesti. Vastuuministeriö (UM) määrittelee kehitystavoitteet Finnfundille ja seuraa tavoitteiden saavuttamista. Avoimuutta korostetaan yhtenä tavoitteena ja siihen täytyy kiinnittää vastaisuudessa entistä enemmän huomioita. Ohjeet veroparatiisien osalta tulevat VNK:sta ja Finnfund noudattaa niitä. Finnfundin toimintaa seurataan ja ohjeistetaan monella tasolla. Keskustelussa tuotiin esille, että aktiivisuus kehitysmaiden yrityksiä kohtaan on kasvanut valtavasti maatalousalalla ja että Suomella on ruokaturvaosaamista valtavasti. Kiinnostusta siis on, mutta erityisesti pk-yrityksiltä puuttuu tietoa ja kokemusta kehitysmaiden markkinoista sekä niihin liittyvästä riskinhallinnasta. Tähän pitäisi tarttua. Lisäksi todettiin, että suomalaisilla yrityksillä on ratkaisuja globaaleihin ongelmiin (biotalous, kiertotalous, ruokaturva) ja että yhteistyötä tällä agendalla tulisi tehdä yhä enemmän, BEAM on hyvä päänavaus tähän. Myös ammatillinen koulutus tulisi saada mukaan, koska kehitysmaihin tarvitaan osaamista.

Keskustelussa kysyttiin myös, rahoittaako Finnfund yrityksiä kehitysmaissa ja/vai suomalaisia yrityksiä. Kangasniemi kertoi, että Finnfund rahoittaa kehitysmaissa olevia hankkeita, joissa voi olla suomalainen osakkaana, mutta aina ei näin ole, vaikka niin toivotaankin (suomalaisia mukaan) yhteiskuntavastuun takia. Tilanne on parhaimmillaan win-win: suomalainen yritys hyötyy ja toimittaa suomalaista teknologiaa, joka on kestävä ja toimii pidempään.

Monimutkaiset vastuullisuusvaatimukset vaativat rahaa ja maksavat. Tämän takia pieniä hankkeita ei voi toteuttaa. Keskustelussa todettiin myös, että järjestöjen yhteistyö yritysten kanssa ei ole helppoa: työtä on vaikea linkittää yritystoimintaan ja riskinä on että, järjestöt lähtevät rahoituksen perässä aloille, joista niillä ei ole asiantuntemusta.

Todettiin tiedoksi annettu ILO:n raportti "*PK-yritykset säällisen ja tuottavan työn luojina*".

Sihteeristö laatii pohjapaperin KPT:n linjaukselle yksityissektorin roolista Suomen kehitysyhteistyössä.

Kannanottoa työstetään kaikkien halukkaiden toimikunnan jäsenten kesken niin, että se on valmis hyväksyttäväksi KPT:n 11.11. täysistunnossa.

4. Hallituksen kehityspoliittiseen linjaukseen vaikuttaminen

KPT:n täysistunto linjasi 12.5., että syyskaudella erityisenä seurantakohteena on KPT:n suositusten täytäntöönpano kehitysyhteistyön ja kehityspolitiikan jatkuvuuden kannalta (vuosiarvio 2015). KPT:n kärkehtävänä on edistää pysyvän perustan luomista kehityspolitiikalle. Hallituksen kehityspoliittinen linjaus on jatkuvuuden turvaamisen kannalta seuraava merkittävä käännekohta. Ministeri Toivakka on vahvistanut, että KPT:ta kuullaan linjausta laadittaessa syksyn aikana. Täysistuntomateriaaleissa jaettiin Hanasaaren työpajassa yhteisesti muotoiltu teksti niistä elementeistä, jotka KPT haluaisi sisällyttää linjaukseen kehityspolitiikan jatkuvuuden turvaamiseksi.

EK esitti tekstiin kahta muutosta: hyväksyttiin neljänteen kappaleeseen muotoilu "*edesauttamalla yritysten yritysvastuun toteutumista.*" "*Parantamalla yritysten yhteiskuntavastuuta*", sijaan. Suosituskohtaan EK ehdotti lisäystä: "*Tämän toteuttaminen vaatii kokonaisvaltaista työskentelyä yli sektori- ja toimijarajojen sekä yksityissektorin vahvaa roolia.*" Hyväksyttiin "*Tämän toteuttaminen vaatii kokonaisvaltaista työskentelyä yli sektori- ja toimijarajojen*", mutta ei lisätty yksityissektorin roolia erikseen kohtaan. Hyväksyttiin Rauhanliiton ehdotus, jonka mukaan uskottava aikataulu kohti 0,7 % bkt:sta pitäisi sisällyttää viimeiseen kappaleeseen.

Teksti hyväksyttiin keskustelussa ehdotetuilla muutoksilla. Sihteeristö lähettää korjatun version sähköpostitse jäsenistölle.

5. KPT-KEKE -toimikuntien tiivistetyn yhteistyön malli

Hallituksen kansallisen kestävä kehityksen linja määrittää KPT:n tulevia tehtäviä ja muotoa toimikaudella 2016-2019. Syksystä 2015 alkaen KPT:n vaikuttaa aktiivisesti post-2015 agendan kehityspoliittisten ja kansallisten tavoitteiden toimeenpanoon yhteistyössä kestävä kehityksen toimikunnan kanssa. Tehtävän toteuttaminen vaatii entistä kokonaisvaltaisempaa työskentelyä yli sektori- ja toimijarajojen sekä yksityissektorin vahvaa roolia toimikunnan työssä. Toimikunnat tulevat toimimaan rinnakkain (Keke-toimikunta VNK:n ja KPT UM:n alaisuudessa), sihteeristöt tiiviissä yhteistyössä.

Laaditaan yhteinen kansallinen toimeenpanosuunnitelma. KPT keskittyy kestävä kehityksen agendan ja tavoitteiden edistämisen globaaliin ulottuvuuteen erityisesti köyhyyden ja eriarvoisuuden poistamisen näkökulmasta kehityksimaissa sekä tätä tavoitetta tukevaan politiikkajohdonmukaisuuteen. KPT:n mandaatti kattaa myös Suomen kehitysyhteistyön ja kehityspolitiikkaan liittyvien kansainvälisten sitoumusten seurannan.

Hyväksyttiin KPT-KEKE tiivistetyn yhteistyön malli kestävä kehityksen kansallisessa toimeenpanossa.

6. Päivitys KPT:n nimitysprosessista toimikaudelle 2016-2019

Yksikönpäällikkö Sari Lehtiranta Ulkoministeriön kehityspoliittiselta osastolta kertoi, että ministeri Toivakalta on saatu vihreää valoa uuden KPT:n nimitykselle. Ministeri lähettää nimityspyntökirjeen (valmistelussa) eri tahoille ja valtioneuvosto hyväksyy istunnossaan uuden puheenjohtajan, jäsenet ja varajäsenet. Uuden KPT:n ensimmäisessä istunnossa tammikuussa 2016 toimikunta valitsee itselleen kaksi varapuheenjohtajaa sekä asiantuntijajäsenet. Sihteeristön rekrytointiprosessi voidaan aloittaa kun valtioneuvosto on tehnyt päätöksen uuden KPT:n perustamisesta, tavoitteena on, että uusi sihteeristö aloittaa tammikuun 2016 alussa työnsä.

7. KPT:n syksyn aikataulu

- 10.9. KPT:n täysistunto klo 9:00 – 11:00.
- 5.10. klo 9:00 – 14 *Mitä YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma 2030 merkitsee Suomelle?*
- työpaja yhteistyössä KEKE toimikunnan kanssa.
- 8.10. KPT:n työvaliokunta klo 9:00 – 10:30.
- 11.11. KPT:n täysistunto klo 9:00 – 11:00.
- 10. - 11.12.2015 *Research uptake for better policy and practice – matchmaking event* yhteistyössä UniPID verkoston ja Suomen kehitystutkimuksen seuran kanssa.

8. Tiedoksi

- Uudet nimitykset:
  - Jani Toivola/vihr (Satu Haapasen tilalle)
  - Heikki Luoto/ps (Maria Lohelan tilalle)
  - Elina Kalkku/UM AVS (Anne Sipiläisen tilalle)
  - Seppo Kallio/MTK (Jussi Toppilan tilalle)
  - Leena Suojala/MTK vara (Seppo Kallion tilalle)
  - Leena Pentikäinen/TEM (Jussi Toppilan tilalle), asiantuntijajäsen
- KPT:n vaikuttamissuunnitelmista syyskaudella 2015 Marikki: proaktiivinen rooli ja jalkautuminen puolueisiin: 2030 ja keke ja kpt:n rooli tässä, kehy tuloksellisuus. Eduskuntaryhmiin keskittyen. Viestit viime keväist+kestävä kehitys.
- *3rd Joint Nordic Conference on Development Research 'A Changing Global Development Agenda?'* 5.-6.11.2015, pääsihteeri osallistuu

9. Muut asiat

Ei muita asioita.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.05.